

УДК 377:355.541.1

Бондаренко В.В.

**ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВЛЕНІСТЬ
ЯК ОСНОВА ЕФЕКТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ
ПІДРОЗДІЛІВ ПАТРУЛЬНОЇ СЛУЖБИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

Проведено опитування працівників підрозділів патрульної поліції м. Києва (n=96). Здійснено аналіз керівних документів, що регламентують підготовку правоохоронців та проблемних ситуацій, які виникали під час практичної діяльності. Встановлено, що основними напрямками удосконалення професійної підготовленості працівників поліції є обов'язкове стажування в практичних підрозділах після завершення курсів спеціалізації, введення у систему службової підготовки регулярного проведення навчальних занять та якісний відбір осіб зі сформованими особистісними якостями.

Ключові слова: Національна поліція, патрульна служба, професійна підготовленість, первинна професійна підготовка.

Постановка проблеми. Проблема підготовки якісних кадрів для правоохоронних органів завжди була актуальною та постійно потребує наукового пошуку [1, 6 – 9]. Особливо гостро це питання постало в умовах реформування МВС України.

Реформа правоохоронної системи розпочата зі створення нової патрульної поліції та передбачає докорінну зміну сформованих уявлень стосовно працівників органів внутрішніх справ. За основу діяльності працівників патрульної служби прийнято концепцію "поліція та громада", що полягає у співпраці та взаємодії із населенням, громадськими організаціями, іншими підрозділами органів внутрішніх справ, органами публічної влади, з метою запобігання правопорушенням, забезпеченням безпеки, зниження рівня злочинності [3].

Діяльність працівників підрозділів патрульної поліції відзначається підвищеною складністю та практично завжди публічна. Правоохоронцям, під час виконання службових обов'язків, доводиться мати справу з найбільш важким у соціальному плані контингентом населення, що характеризується наявністю асоціальних установок, некерованістю, агресивністю, прихованим характером злочинної діяльності, протидією і ворожим ставленням до представників влади [7, 9].

Такі особливості службової діяльності висувають підвищені вимоги до професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби, від якої буде залежати формування авторитету Національної поліції України.

Проблеми підготовки правоохоронців привертала увагу багатьох відомих учених та практиків [4, 6, 9]. Так, В. І. Пліско у своїй роботі [6] наголошує, що ефективність навчання визначається багатьма

критеріями. Але найголовніший із них – відповідність процесу навчання майбутніх фахівців вимогам професійної діяльності, яку вони мають здійснювати.

Аналіз результатів досліджень у галузі теорії і методики професійної освіти [6, 7, 9] дозволяє стверджувати, що на успішність діяльності працівника ОВС значною мірою впливає рівень його професійної підготовленості. Сама професійна підготовленість дозволяє особистості швидко і адекватно орієнтуватися у мінливих умовах сучасного життя, адаптуватися і приймати оптимальні рішення у складних ситуаціях професійної діяльності правоохоронця, зберігати витримку і самовладання в екстремальних ситуаціях охорони та захисту правопорядку.

У педагогічній теорії та практиці певні аспекти діяльності працівників підрозділів патрульної служби розглядали Г. О. Литвинова, С. С. Єсімов та інші вчені [2, 4, 6]. Автори акцентують увагу на розвитку необхідних психологічних якостей, які сприяють ефективній професійній діяльності в умовах емоційної напруги.

Опитування працівників дало змогу констатувати, що до лав нової патрульної служби м. Києва увійшло більшість осіб без юридичної освіти, 98 % не мали раніше відношення до роботи правоохоронних органів. Серед слухачів, в основному, були присутні приватні підприємці, медики, муляри, водії таксі, ІТ-фахівці [10].

Аналіз практичної діяльності працівників підрозділів патрульної служби показав позитивні зрушення у становленні авторитету Національної поліції України. Після перших місяців роботи, за даними більшості соціологічних центрів, рівень симпатій та довіри суспільства до працівників патрульної служби відчутно зріс та становить близько 80 %. Відзначено, що значно покращилися культура спілкування патрульної поліції з громадянами за час її існування та оперативність реагування на виклики [7]. Однак спостерігаються непоодинокі випадки недостатньої професійної підготовленості, а саме: низький рівень знань кримінального кодексу, низький рівень водійської майстерності, умінь надавати медичну і домедичну допомогу, оформляти дорожньо-транспортні пригоди. Відзначено, що лише 75% патрульних спокійно реагують на те, що під час спілкування з громадянами їх роботу знімають на камеру. Фіксувалися також окремі випадки порушення патрульними правил паркування та були випадки не правомірного застосування вогнепальної зброї [7].

Грунтовний аналіз проблемних ситуацій, які виникали під час практичної діяльності працівників патрульної служби, керівних документів та спеціальної літератури, дасть можливість винайти напрями удосконалення професійної підготовленості майбутніх правоохоронців.

Мета роботи – дослідити шляхи удосконалення професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції України.

Основні завдання:

- 1) провести анкетування працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції України.
- 2) здійснити аналіз керівних документів, що регламентують діяльність підрозділів патрульної служби та проблемних ситуацій, які виникали під час професійної діяльності;
- 3) встановити основні напрями удосконалення професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної поліції.

Методи дослідження. Аналіз Наказів та Положень МВС, спеціальної літератури, анкетування та опитування.

Організація дослідження. Дослідження проводилися з працівниками підрозділів патрульної служби м. Києва (n=96) після першого року практичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Реформування МВС України було розпочато з м. Києва. З цією метою оголошено набір претендентів у нову патрульну службу. Після проведення конкурсного відбору, який передбачав тестування рівня загальних знань, фізичної підготовленості, медичний огляд, психологічне тестування та співбесіду, кандидати в патрульну службу, в якості слухачів проходили курси первинної професійної підготовки.

У законі Україну "Про Національну поліцію" [3] відзначено, що первинна професійна підготовка (спеціалізація) – це процес формування у слухачів спеціальних знань, умінь, навичок та компетентностей, необхідних для виконання обов'язків працівників підрозділів патрульної служби.

Аналіз керівних документів [3, 5] дає змогу констатувати значне розширення обсягу основних завдань та функцій патрульної служби, що підвищує вимоги до професійної підготовленості правоохоронців.

Патрульні, відповідно до покладених на них завдань здійснюють наступні функції: цілодобове патрулювання території обслуговування з метою забезпечення належної охорони громадського порядку, громадської безпеки та контролю за дотриманням правил дорожнього руху, забезпечення його безпеки; перше реагування на повідомлення про правопорушення, надання невідкладної допомоги; своєчасне реагування на повідомлення про вчинення правопорушень; самостійне виявлення правопорушень під час патрулювання; припинення правопорушень (кримінальні та адміністративні); затримання правопорушників та доставлення їх до підрозділів органів внутрішніх справ; охорону місця події; співпрацю з

іншими структурними підрозділами органів внутрішніх справ; спілкування і співпрацю із суспільством; виконання інших повноважень, передбачених нормативно-правовими актами МВС [5].

Опитування представників нової патрульної поліції показало, що в умовах практичної діяльності їм доводилося стикатися з труднощами у ситуаціях, вирішення яких передбачало ґрунтовні знання у галузі права та розвиток комунікативних та особистісних якостей. Результати анкетування показали, що на початку професійної діяльності 82,3% новостворених патрульних відчувало не стачу знань та практичного досвіду правоохоронної діяльності. В умовах зіткнення з відвертою неповагою та непокорою 41,7% працівників проявляли розгубленість та невпевненість у власних діях, не завжди могли вірно та толерантно поводитись, коливалися у прийнятті рішення. В багатьох випадках прослідковувалися не професійні дії. Однією з причин є відсутність стажування, після проходження курсів спеціалізації. Дослідження багатьох науковців [5, 6, 8] вказують на низьку ефективність професійної діяльності при відсутності практичного стажування.

У 68,9% працівників після першого року служби виявлено зниження рівня мотивації до професійної діяльності. Непоодинокі випадки звільнення з правоохоронної системи за власним бажанням та із-за порушень дисципліни. Частина працівників переходила у відділи, які не передбачали практичної діяльності – патрулювання, пояснюючи це складністю та напруженістю графіку роботи, частими випадками охорони громадського порядку у вихідні та святкові дні.

В умовах протидії з агресивно налаштованими правопорушниками у багатьох патрульних прослідковувався низький рівень сформованості умінь та навичок у застосуванні поліцейських заходів примусу (фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї). Це пояснюється низькою початковою підготовленістю осіб та відсутністю регулярних занять з тактичної та вогневої підготовки у системі службової підготовки.

Для удосконалення професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби слід аналізувати закордонний досвід організації службової підготовки патрульних та адаптувати його до особливостей діяльності патрульної служби в Україні.

В. І. Пліско стверджує, що успішно в умовах ризику діяли підготовлені правоохоронці з розвиненими особистісними якостями. Сукупність цих якостей становили не лише спеціальні психофізичні, а й загальнолюдські якості [6].

Дослідження показали, що на фоні набутих правових знань та спеціальних умінь, ефективніше вирішували службові завдання працівники з розвиненими комунікативними та особистісними якостями, такими як: толерантність, дисциплінованість, відповідальність, чесність. Враховуючи вище зазначене слід більшу увагу приділяти якісному відбору кандидатів у патрульну поліцію.

Висновки. Аналізуючи процес становлення нової патрульної служби слід відмітити, що поряд із позитивними змінами, які відбулися під час реформування правоохоронної системи, спостерігалися прояви низької, а в окремих випадках, навіть, недостатньої професійної підготовленості працівників. На ґрунті проведених досліджень встановлено, що необхідно приділяти увагу проведенню якісного відбору осіб зі сформованими особистісними якостями (толерантність, дисциплінованість, відповідальність, чесність). Основними напрямками удосконалення професійної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби є обов'язкове стажування в практичних підрозділах після завершення курсів спеціалізації та введення у систему службової підготовки регулярного проведення навчальних занять.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямі полягають у дослідженні рівня тактичної підготовленості працівників підрозділів патрульної служби Національної поліції України.

Використані джерела

1. Андросюк В. Г. Адаптація випускників вищих навчальних закладів МВС України до службової діяльності : психолого-педагогічні рекомендації / В. Г. Андросюк, Л. І. Казміренко, І. Г. Кириченко. – К. : НАВСУ, 2001. – 46 с.
2. Єсімов С. С. Організація діяльності патрульної служби на залізничному транспорті (адміністративно-правові засади) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 – "Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право" / С. С. Єсімов ; Нац. аграр. ун-т. – К., 2008. – 19 с.
3. Закон України "Про Національну поліцію". – К. : ПАЛИВОДА А. В., 2015. – 104 с.
4. Литвинова Г. О. Особливості функціонування емоційної сфери працівників ППСМ в умовах професійної діяльності : автореф. дис... канд. психол. наук Спеціальність 19.00.06 – юридична психологія / Г. О. Литвинова; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Х., 2008. – 21 с.
5. Наказом МВС України № 796 від 02.07.2015 року "Про затвердження Положення про патрульну службу МВС".

6. Пліско В. І. Використання заходів фізичного впливу з тактичним осмисленням ситуацій відповідно до ступеня загрози : [монографія] / В. І. Пліско, О. М. Носко. – Чернігів : Чернігівський національний педагогічний університет імені Т. Г. Шевченка, 2010. – 284 с.
7. Радомський І. П. Формування культури професійного спілкування у майбутніх офіцерів МВС України в процесі навчання : автореф. дис на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 / "Теорія і методика професійної освіти" / І. П. Радомський ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Вінниця, 2007. – 20 с.
8. Руденик В. В. Особенности технико-тактической подготовки сотрудников силовых структур / В. В. Руденик, И. Г. Тихон, В. Е. Костюкович // Борьба с преступностью : теория и практика : материалы II Международной научно-практической конференции. – Могилев : Могилев. высш. колледж МВДРесп. Беларусь, 2014. – С. 322 – 323.
9. Яворська Г. Х. Критерії соціально-професійної зрілості працівників міліції // К. Д. Ушинський і сучасність: пріоритетні напрямки розвитку професійної освіти: Матер. Міжнар. наук.-практ. конф. – Одеса, 2004. Т.1 – С. 213 – 216.
10. <http://uacrisis.org/ru/37293-novi-patrolni>.

Bondarenko V.

**PROFESSIONAL PREPAREDNESS AS THE FOUNDATION
OF EFFECTIVE WORKERS ACTIVITY PATROL UNITS
OF THE NATIONAL POLICE OF UKRAINE**

Reform of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine initiated the creation of a new police patrol and provides fundamental change in attitudes regarding police officers. Analysis guidance documents state allows significant expansion of the main tasks and functions of the patrol, which increases the requirements for professional training of law enforcement.

Established that the ranks of patrol m. Kyiv became most people without legal training, 98% had previously related to law enforcement.

Analysis of practice of employees patrol divisions showed positive developments in the establishment of the authority of the National Police of Ukraine. However, there are numerous cases of lack of professional training, namely the low level of knowledge of the criminal code, poor driving skills, abilities provide medical help draw traffic accidents. Therefore, arose the question of improvement of professional training of future police officers.

Purpose is to study ways to improve the professional training of workers patrol units of the National Police of Ukraine. To address this goal interviewed employees of patrol police units. Kyiv (n = 96). Done the analysis of the regulations governing the training of law enforcement and problem situations that occur during practice. On the basis of the studies found that the main directions of improvement of professional training of the police is mandatory training in practical units after completion of specialization, the introduction of a system of regular service training classes. Importantly quality selection of individuals with established developed personal qualities.

Key words: *National police patrol, professional training, initial vocational training.*

Стаття надійшла до редакції 19.09.2016